либо с использованием мессенджеров или программы Skype. Обсудите истинность пяти стереотипов, указанных во второй колонке, и причины их появления. Полученные сведения запишите в колонке четыре. 3) Представьте результаты вашего исследования в группе. *Рефлексия:* Ответьте на вопросы: Изменилось ли ваше представление о выбранной стране / культуре? Если да, то как? Что нового вы узнали о выбранной стране / культуре? Что нового вы узнали о стереотипах стран / культур, представленных сокурсниками?

Студенты работали в парах или группах по 3-4 человека. Для анализа были выбраны США, Италия, Китай, Канада, Япония, Египет, Турция. На момент выполнения задания студенты не располагали возможностью провести личную беседу, но с помощью социальных сетей сумели обсудить стереотипы с представителями данных культур. Помимо обсуждения и анализа стереотипов иноязычных культур студенты проанализировали, какие представления создаются в мире о русских. В целом, выполнение задания позволило оценить негативное и позитивное влияние стереотипов на коммуникацию и подтвердить некоторые из них (Американцы — очень открытые люди; японцы трудолюбивы; египтяне и турки — многословны, стараются уйти от прямого ответа на вопрос, и.т.д.). Студенты были удивлены, что представители выбранных культур в целом с юмором относятся к негативным стереотипам о своей культуре (Итальянцы — шумные и эмоциональные, американцы — не высказывают истинных чувств, всегда улыбаются, и.т.д.), тогда как они сами испытывают негативные эмоции при обсуждении собственных стереотипов (русские — эмоционально холодны, безответственны, злоупотребляют алкоголем). С помощью упражнения студенты не только рассмотрели проблему стереотипов, но и использовали свои речевые и языковые умения и навыки в ситуациях реального взаимодействия с иноязычными представителями. [2, с.111-129]

Рассмотренные типы упражнений, применяемые в системе в ходе обучения иностранному языку, способствуют повышению уровня межкультурной компетенции студентов и развитию вторичной культурно-языковой личности.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). – М.: Издательство ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Полуяхтова С.В. Обучение студентов экономического профиля преодолению межкультурной интерференции в профессионально-ориентированной иноязычной коммуникации : дисс. канд. пед. наук. - Екатеринбург, - 2017. - 190 с.
3. Фурманова В.П. Межкультурная коммуникация и культурно-языковая прагматика в теории и практике преподаваемых языков: дис. д-ра пед. наук. – М., 1994. – 475 с.
4. Bennett M. Basic concepts of intercultural communication. Selected Readings / M. Bennet. – Yarmouth, 1998. – 272 p.

CULTURAL APPROACH TO THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE MUSICIANS-EDUCATORS

Shevchenko O.
candidate of pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Ukrainian Studies and Humanitarian Training with Philosophy and Social Sciences of Ukrainian Medical Stomatological Academy, city of Poltava

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МУЗИКАНТІВ-ПЕДАГОГІВ

Шевченко О.М.
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри українознавства та гуманітарної підготовки з філософією та суспільними науками Української медичної стоматологічної академії, місто Полтава

Abstract

The essence of the phenomenon of «cultural approach to the professional training of the students of music colleges» is revealed in the article, the essence and structure of future musicians-educators are given basis. A model was developed and pedagogical conditions for the formation of cultural approach to the professional training of the students of music colleges were substantiated.

Анотація

У статті розкрито сутність «культурологічного підходу у професійній підготовці майбутніх музикантів-педагогів», визначено зміст і структуру професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів на основі культурологічного підходу. Розроблено та обґрунтовано модель професійної підготовки майбутнього музиканта-педагога на основі культурологічного підходу.

Keywords: culture, cultural approach, education, training of future musicians-educators, professional training, model of professional training.

Ключові слова: культура, культурологічний підхід, освіта, підготовка майбутніх музикантів-педагогів, професійна підготовка, модель професійної підготовки.

Зміни в соціально-економічному й культурному житті України зумовлюють необхідність модернізації вітчизняної освіти на засадах гуманізації та забезпечення її культуровідповідності. З огляду на це, одним із основних напрямів розвитку педагогічної науки в нашій державі є вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей, зокрема музикантів-педагогів. У Білій книзі національної освіти України (2010), Національній доповіді розвитку освіти в Україні (2011), Національній доктрині розвитку освіти (2002) перед випускниками вищих навчальних закладів визначено завдання – постійно підвищувати свій професійний рівень, фахову майстерність і загальну культуру.

Збереження, трансляція й творення культури є соціальною місією музиканта-педагога, який має бути не лише реципієнтом культурних цінностей, а і їх провідником, дослідником культурно-освітніх процесів, що відбуваються в суспільстві, здійснювати їх культурологічний аналіз на основі системи культурологічних знань, створювати культуротворче середовище навчання і виховання учнів.

У цьому контексті актуалізується проблема вдосконалення професійної підготовки майбутнього музиканта-педагога на основі культурологічного підходу, що передбачає орієнтацію її на формування в нього не лише предметної, виконавської, а й загальнокультурної компетенції, професійної відповідальності за якість власної музично-педагогічної діяльності.

Необхідність спрямування професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів на розвиток у них ставлення до музично-педагогічної діяльності як до служіння культурі й освіті зумовлює актуальність вивчення шляхів упровадження культурологічного підходу до професійної підготовки студентів музичних коледжів.

Мета статті – теоретичного обґрунтувати модель професійної підготовки майбутнього музиканта-педагога на основі культурологічного підходу. Відповідно до мети визначено завдання дослідження: 1) на основі уточнення змісту ключових понять дослідження розкрити сутність поняття «культурологічний підхід у професійній підготовці майбутніх музикантів-педагогів»; 2) виявити педагогічні умови забезпечення ефективності професійної підготовки студентів музичних коледжів на основі культурологічного підходу; 3) теоретично обґрунтувати модель професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів на основі культурологічного підходу.

Дефінітивний аналіз поняття «культурологічний підхід у професійній підготовці майбутніх музикантів-педагогів» (Е.Абдуллін, О.Апраксіна, Л.Арчажнікова, О.Гордійчук, Н.Гузій Л.Матвєєва, В.Муцмахер, Г.Падалка, О.Ростовський, О.Рудницька, Г.Рязанова, В.Шацька) засвідчив його складність і зв'язок з поняттями «культура», «професійна підготовка», «культурологічний підхід».

Вважаємо найбільш адекватним нашому дослідницькому підходові таке визначення культури: *культура – це сукупність матеріальних і духовних цінностей, вироблених людством у процесі історичного розвитку, які сприяють пробудженню й розвитку творчих здібностей людини* [3].

Професійну підготовку майбутніх музикантів-педагогів на основі культурологічного підходу розглядаємо як *цілісний, складний, багатоструктурний, упорядкований процес, що ґрунтується на єдності психолого-педагогічної, фахової музичної та культурологічної складових, спрямованій на формування в студентів не лише професійної компетенції, а й культурологічного досвіду, культури поведінки і мовлення, національної та професійної культури [5]*.

Слід зазначити, що структуру професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів на основі культурологічного підходу розглядаємо як сукупність стійких зв'язків між її головними компонентами, які є напрямами підготовки: *психолого-педагогічний* (підструктурами якого є психологічна, педагогічна підготовка, педагогічна практика, шкільна практика), *фаховий музичний* (музично-виконавська, музично-теоретична підготовка, концертмейстерська і виконавська практики), *культурологічний* (культурологічна – вивчення етнокультури) та полікультурна підготовка (вивчення іноземної мови).

Варто зазначити, що *культурологічний підхід* до будь-якої сфери соціального і психічного життя *визначається як сукупність методологічних прийомів, що забезпечують її аналіз крізь призму системотвірних культурологічних понять, таких, як культура, культурні зразки, норми й цінності, суспільний устрій і спосіб життя, культурна діяльність та інтереси тощо [2; 3]*.

Визначено, що *особливість культурологічного підходу* у професійній підготовці майбутніх музикантів-педагогів полягає в тому, що він дає змогу побудувати програму їхньої освіти й виховання як шлях людини до людства, оволодіння національним та загальнолюдським досвідом, що підлягає культуротворчому освоєнню. Культурологічний підхід у професійній підготовці майбутніх музикантів-педагогів спрямований на забезпечення їхньої готовності до музично-педагогічної діяльності на культурологічних засадах, усвідомлення себе як «людини культури», для якої характерне прагнення і здатність виховувати своїх учнів як носіїв та творців культури.

З'ясовано, що педагогічні умови забезпечення ефективності професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів на основі культурологічного підходу, охоплюють: 1) оновлення змісту загальноосвітніх дисциплін шляхом уведення до нього культурологічного компонента; 2) організацію професійної підготовки студентів на засадах діалогу культур; 3) розроблення і впровадження навчально-методичного комплексу для забезпечення підготовки майбутніх музикантів-педагогів до професійної

діяльності на культурологічних засадах; 4) залучення студентів до музично-педагогічної діяльності у дитячих музичних студіях при музичних коледжах; 5) організацію їхньої концертної діяльності на основі репертуару з музичних творів вітчизняної та світової класики.

Встановлено, що успішне розв'язання проблеми підготовки студентів музичних коледжів до музично-педагогічної діяльності на культурологічних засадах можливе на основі цілеспрямованого впровадження у навчально-виховний процес моделі цієї підготовки, яка являє собою єдність принципів, змісту, етапів, засобів та умов організації навчальної й позанавчальної діяльності майбутніх музикантів-педагогів і забезпечує формування їхньої готовності до музично-педагогічної діяльності на культурологічних засадах.

Розробляючи *модель професійної підготовки майбутнього музиканта-педагога на основі культурологічного підходу*, ми виходили з розуміння її як схеми, відображення або опису системи, що охоплює соціальне замовлення, мету, завдання, принципи, етапи, умови й засоби формування в нього готовності до майбутньої музично-педагогічної діяльності на культурологічних засадах (рис. 1).

Експериментальна перевірка моделі здійснювалася у ході трьох послідовних і взаємозумовлених етапів: 1) діагностико-підготовчого, 2) діяльнісного та 3) узагальнювального. Їх логічна послідовність забезпечує активність майбутнього музиканта-педагога у підвищенні рівня свого загальнокультурного розвитку та сприяє забезпеченню ефективності його професійної підготовки на основі культурологічного підходу від первинного ознайомлення студентів із загальними культурологічними питаннями до формування в них готовності до майбутньої професійної діяльності на культурологічних засадах.

На діагностико-підготовчому етапі найбільша увага була зосереджена на формуванні в майбутніх музикантів-педагогів мотивації, інтересу до культури рідного краю та інших народів світу, на розвитку в них зацікавленості у підвищенні свого загальнокультурного рівня, забезпеченні культуровідповідності освітнього середовища; виробленні готовності майбутніх музикантів-педагогів до професійної діяльності на культурологічних засадах. Для цього нами було введено питання культурологічного змісту до загальноосвітніх дисципліни. Діяльнісний етап передбачав упровадження спецкурсів "Основні аспекти іншомовного спілкування в міжкультурному просторі" та «Українські свята і традиції» у навчально-виховному процесі музичних коледжів; використання навчально-методичного посібника «Канада: соціокультурний аспект»; організацію професійної підготовки на засадах діалогу культур; широке залучення студентів до позанавчальної музично-педагогічної й концертної діяльності. На узагальнювальному етапі найбільшої ваги набуває самовиховання і саморозвиток особистості студента, залучення його до практичної навчально-виховної діяльності у музичних студіях із застосуванням культурологічного підходу.

Результативність реалізації всіх означених складових моделі перевірялася за допомогою таких форм контролю: діагностика (опитувальники, анкети, тести, співбесіди); оцінювання результатів музично-педагогічної діяльності (академконцерти, тематичні концерти, концерти-лекції, виховні заходи, проміжні огляди та групові обговорення у ході педагогічної практики).

Перевірка результативності проведеної дослідно-експериментальної роботи здійснювалася на основі порівняльного аналізу рівнів

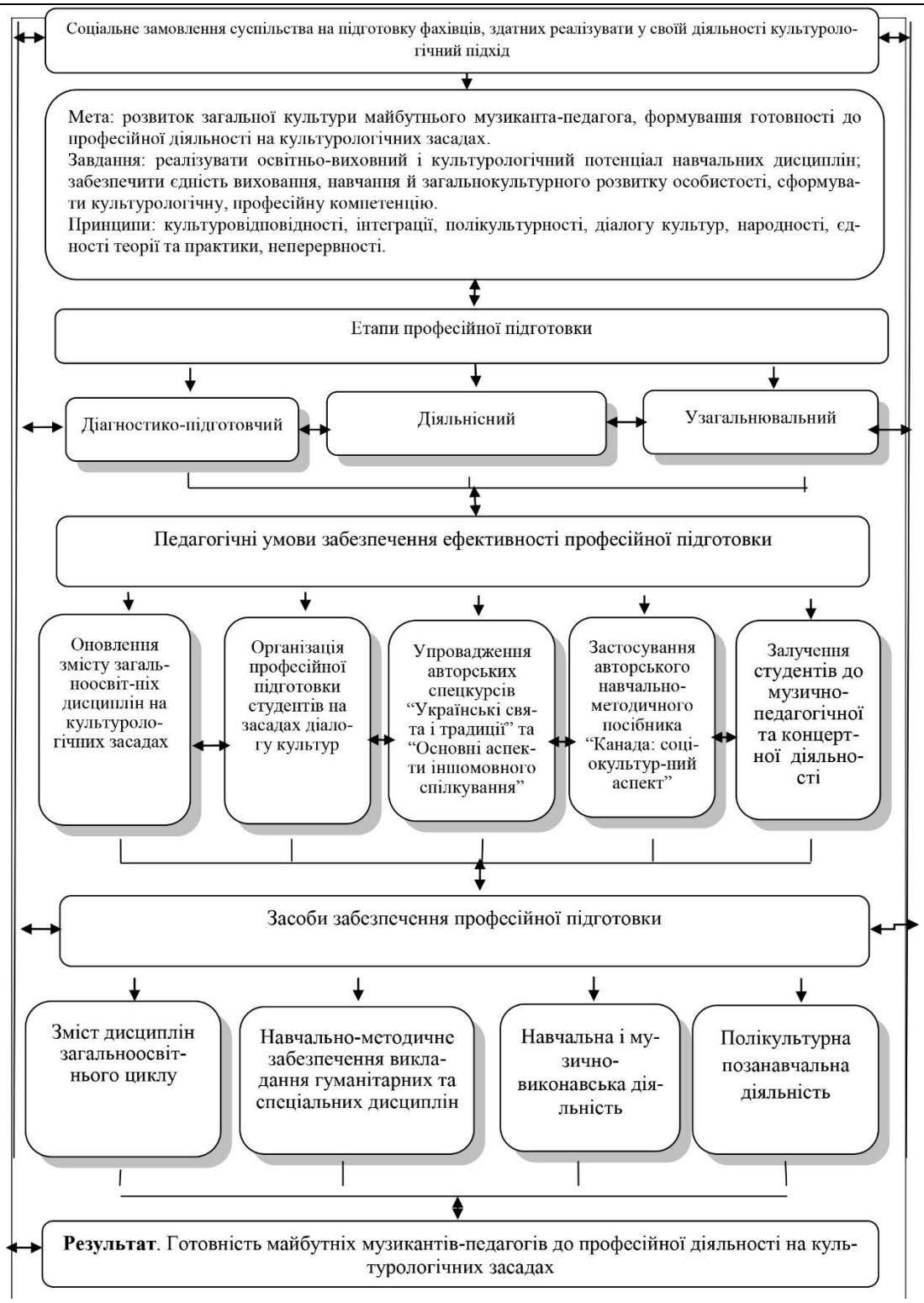

Рис. 1.
Модель професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів на основі культурологічного підходу

сформованості готовності студентів експериментальної (ЕГ) і контрольної (КГ) груп до професійної діяльності на культурологічних засадах.

Вихідний рівень готовності студентів ЕГ та КГ перевірявся за допомогою методу статистичного t-критерію розподілу Стьюдента. Студенти обох груп мали однакову якість знань. Їхню підготовку здійснювали викладачі однакового рівня кваліфікації.

Динаміка зміни кількісних та якісних показників рівнів готовності майбутніх музикантів-педагогів до професійної діяльності на культурологічних засадах, що спостерігалася у ході формувальної дослідно-експериментальної роботи, засвідчила зростання високого й середнього рівнів досліджуваної готовності у студентів експериментальної групи і відсутність відчутних змін у студентів контрольної групи.

Це підтверджує результативність і переваги розробленої та впровадженої експериментальної моделі над традиційним підходом до підготовки музикантів-педагогів у музичних коледжах (рис. 2).

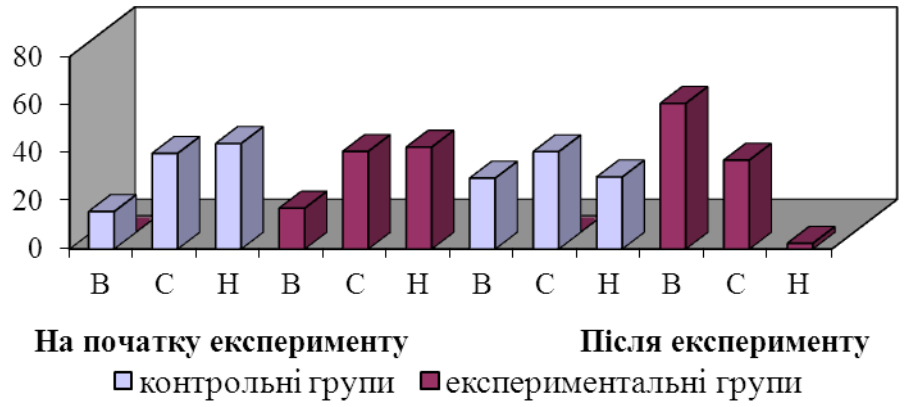

Рис. 2. Динаміка зростання рівнів готовності майбутніх музикантів-педагогів до професійної діяльності на культурологічних засадах

Рівні готовності до музично-педагогічної діяльності на культурологічних засадах: В – високий; С – середній; Н – низький.

Для перевірки статистичної достовірності одержаних результатів був використаний метод статистичного t-критерію розподілу Стьюдента, що засвідчив не випадковість одержаних результатів і дав можливість довести ефективність розробленої педагогічної моделі професійної підготовки майбутнього музиканта-педагога на основі культурологічного підходу.

Отже, слід зазначити, що культурологічний підхід у педагогіці ґрунтується на розумінні культури як мети, засобу та результату навчально-виховного процесу.

На основі цього робимо висновок, що професійна підготовка майбутніх музикантів-педагогів набуде більшої ефективності якщо ґрунтуватиметься на основі культурологічного підходу. Першою складовою має бути інтеграція та взаємопроникнення культур. Другою – етнічна культура. Третьою складовою є світова культура. Адже професіонал має формуватися в діалозі етнічної, національної та світової культур.

Структура підготовки майбутніх музикантів-педагогів до музично-педагогічної діяльності на основі культурологічного підходу являє собою складний, багатоструктурний, упорядкований, цілісний, динамічний процес, що ґрунтується на єдності психолого-педагогічної підготовки (підструктурами якої є психологічна, педагогічна підготовка, педагогічна практика, шкільна практика), музично-теоретичної підготовки (музично-виконавська, теоретична підготовка, концертмейстерська практика, виконавська практика), культурологічної підготовки (культурологічна, полікультурна) та науково-пошукової роботи студентів.

Результатом підготовки майбутнього музиканта-педагога на основі культурологічного підходу є його готовність до професійної діяльності на культурологічних засадах. Вона розглядається як складна інтегрована особистісна якість, що характеризується позитивним ставленням до культури і музично-педагогічної діяльності; стійкою професійною спрямованістю на її здійснення; наявністю психолого-педагогічних, музично-теоретичних знань, умінь та навичок, сформованістю культурологічної компетенції; прагненням до постійного підвищення свого професійного й загальнокультурного рівня.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Зокрема, подальшого розроблення потребує проблема застосування культурологічного підходу у процесі формування світогляду майбутніх музикантів-педагогів, забезпечення культуровідповідності їхньої позааудиторної підготовки та впровадження культурологічного підходу у процес професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів у ВНЗ культури і мистецтва III–IV рівнів акредитації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андрющенко В. П. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів до музично-естетичної діяльності: автореф, на здобуття наук, ступеня канд. пед, наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Віктор Павлович Андрющенко. – Одеса, 2000. – 20 с.

2. Багатокультурність і освіта. Перспективи запровадження засад полікультурності в системі середньої освіти України : Аналітичний огляд та рекомендації / В.Подкопаєв, О.Гриценко, М.Стріха [та ін.] За редакцією О.Гриценка. – К. : УЦКД, 2001. – 58 с.

3. Зязюн І.А. Культура в контексті політики та освіти / І. А. Зязюн // Мистецтво та освіта, 1998. – № 2. – С. 2–8.

4. Іванова Т. В. Психолого-педагогічні основи культури особистості : навч. посібник [для майбутнього вчителя] / Т. В.Іванова. – К. : ЦВП, 1994. – 187с.

5. Шевченко О.М. Культурологічні засади музично-педагогічної освіти / О. Шевченко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань : РВЦ “Софія”, 2008. – Ч. 5. – С. 203–208.